

Asia: VN/10384/2019 VM212:00/2018

Lausuntopyyntö järjestöjä koskevien valtionavustuskäytäntöjen kehittämisestä ja yhdenmukaistamisesta

1 Taustatiedot

Valitse sopivin vaihtoehto

Yhdistys

2 Ehdotukset järjestöjä koskevien valtionavustuskäytäntöjen kehittämiseksi ja yhdenmukaistamiseksi

Ehdotus 1: Valtionavustustoiminnassa siirrytään uuteen, valtionavustuskäytäntöjen yhdenmukaisuutta edistävään toimintamalliin.

Tuotonjakoministeriöt siirtyvät valtionavustustoiminnan uuteen toimintamalliin ja ottavat käyttöön sitä tukevat valtionavustustoiminnan verkkopalvelut. Tuotonjakoministeriöt siirtyvät toimintamalliin kehittämisprojekteissa siten, että verkkopalvelut ovat kaikkien käytössä vuoteen 2024 mennessä. Valtionavustuskäytännöt yhdenmukaistetaan valtionavustustoiminnan uuden toimintamallin mukaiseksi.

Suomen Partiolaiset on valmis ottamaan uuden valtionavustusten toimintamallin käyttöönsä. Pidämme tärkeänä, että kaikki valtionavustustoiminnasta vastaavat viranomaiset siirtyvät käyttämään samaa järjestelmää. Uudistuksen seurauksena ei kuitenkaan saa olla tilanne, jossa järjestöissä tehtävä hallinnollinen työ lisääntyy yhtenäisen toimintamallin käyttöönoton takia.

Pidämme nykyistä, nuorisotyön valtionavustusten hakemus- ja raportointiprosessia laajuudeltaan nuorisotyön kuvaamiseen ja vaikuttavuuteen soveltuvana. Näemme kuitenkin, että rahoituksen suuruus ja raportointivelvoitteiden laajuus tulee suhteuttaa toisiinsa, erityisesti yksittäisten hanke- ja projektivastuukokousten osalta.

Ehdotus 2: Valtionavustustoiminnan vaikuttavuutta suunnitellaan yhdessä uudella tavalla.

Tuotonjakoministeriöt hyödyntävät valtionavustuksia ja niiden käyttöä koskevaa tietoa uudella tavalla

valtionavustustoiminnan vaikuttavuuden suunnittelussa, kuten valtionavustusten kohdentamisessa. Sitä varten tuotonjakoministeriöt yhdenmukaistavat valtionavustusprosessejaan ja käyttävät yhteisiä verkkopalveluja. Järjestöt ja valtionapuviranomaiset suunnittelevat valtionavustustoiminnan vaikuttavuutta yhdessä uudessa toimintamallissa, mikä edistää ennakoitavuutta ja jatkuvuutta ja auttaa ottamaan toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset entistä paremmin huomioon.

Suomen Partiolaiset pitää tärkeänä, että avustusten myöntäminen on avointa ja läpinäkyvää ja järjestöjä kohdellaan tasa-arvoisesti. Yhteistyön lisäämisen näemme myönteisenä, sillä on tärkeää, että valtionapuviranomaiset ymmärtävät rahoitettavan toiminnan luonteen ja järjestöt ovat mukana toimintamallin suunnittelussa.

Ehdotus 3: Valtionavustustoimintaan osallistuvien toimielinten tehtäviä ja toimintatapoja yhdenmukaistetaan.

Tuotonjakoministeriöt yhdenmukaistavat valtionavustusten arviointiin ja valtionavustustoimintaan liittyvien neuvottelukuntien, toimikuntien ja jaostojen tehtäviä ja toimintatapoja soveltuvin osin. Tehtävien ja toimintatapojen painopiste on jatkossa valtionavustuspolitiikan arvioinnissa, valtionavustustoiminnan vaikuttavuuden suunnittelussa ja yhdenmukaisten valtionavustuskäytäntöjen jatkuvassa kehittämisessä. Tarkoituksena on lisätä valtionapuviranomaisten ja järjestöjen välistä viestintää ja vuorovaikutusta.

Pidämme hyvänä periaatteena, että valtionavustusten toimintatapoja yhtenäistetään. Haluamme kuitenkin nostaa esiin huolen järjestöjen moninaisen kentän tuntemisesta. Avustusprosesseissa ja niistä vastaavissa toimielimissä on varmistettava riittävä osaaminen ja aito tuntemus järjestöjen toimintatavoista sekä vaikuttavuuden mekanismeista. Järjestökentän ollessa moninainen, on niitä hankala arvioida yhden, kaikkia koskevan sapluunan lävitse.

Ehdotus 4: Järjestöjen taloutta koskevia valtionavustuskäytäntöjä yhdenmukaistetaan mahdollisuuksien mukaan.

Tuotonjakoministeriöt yhdenmukaistavat järjestöjen taloutta koskevia valtionavustuskäytäntöjään. Yleisavustuksilla rahoitetaan järjestöjen varsinaisen toiminnan bruttokustannuksia. Tuotonjakoministeriöt luovat yhteisen tavan arvioida, miten järjestön kokonaisvarallisuus vaikuttaa valtionavustusten harkinnassa ja myöntämisessä. Tuotonjakoministeriöiden erilaisia omarahoituskäytäntöjä selvitetään lisää ennen ehdotuksen toteuttamista.

Kannatettava ehdotus. Pidämme tärkeänä, että toimintatavat ja raportointivaatimukset ovat tiedossa, kun avustuksia haetaan ja myönnetään, eikä vasta raportointivaiheessa. Uusista tietotarpeista tulee tietää hyvissä ajoin, jotta järjestöt ehtivät kerätä tarvittavat tiedot ja kehittää omaa raportointiaan vastaamaan valtionapuviranomaisen vaatimuksia. Eryityisesti järjestöissä, joissa vapaaehtoistoiminnan merkitys on suuri, vaatii erilaisten mittareiden käyttöönotto ja tiedonkeruu aikaa valmistautumiseen ja prosessien muokkaukseen.

Pidämme myös tärkeänä, että ohjeistus on riittävän selkeää, jotta järjestöjen raportointi on keskenään vertailukelpoista ja toiminnan vaikuttavuutta voidaan arvioida yhtenäisin kriteerein.

Vastaavasti ministeriön kannustaessa omaan varainhankinnan kehittämiseen, Suomen Partiolaiset pitää tärkeänä, että onnistuneesta varainhankinnasta ja vastuullisesta taloudenhoidosta ei avustuksia ja toimintaa arvioidessa rankaista.

Ehdotus 5: Järjestöjen toiminnan ja vastuullisuuden arvioinnin perusteita yhdenmukaistetaan.

Tuotonjakoministeriöt soveltavat mahdollisimman yhdenmukaisia toiminnan ja vastuullisuuden arvioinnin perusteita harkitessaan ja myöntäessään yleisavustuksia järjestöille. Perusteita arvioidaan sekä suunnitellun että toteutuneen toiminnan perusteella. Tuotonjakoministeriöt päättävät, kuinka ne soveltavat arviointiperusteita mahdollisine painotuksineen päätöksenteossa.

Suomen Partiolaiset kannattaa yhdenmukaisia toiminnan ja vastuullisuuden kriteereitä järjestöjä arviotaessa. On kuitenkin tärkeää, että kansalaisyhteiskunnan toiminta säilyy riippumattomana liiallisesta julkisen vallan ohjauksesta. Tämän riippumattomuuden turvaaminen edellyttää yhdessä sovittuja mekanismeja, joilla julkisen vallan liiallista ohjaus- ja vallankäytön mahdollisuutta järjestöjen toimintaan ehkäistään.

Ehdotus 6: Järjestöille voidaan myöntää kaksivuotisia yleisavustuksia harkinnanvaraisesti.

Tuotonjakoministeriöt voivat myöntää järjestöille yksi- tai kaksivuotisia yleisavustuksia harkinnanvaraisesti. Kahdeksi vuodeksi kerrallaan myönnetty yleisavustus ei poista sen saajan vuotuista raportointivelvollisuutta. Järjestöt voivat hakea ensimmäiset kaksivuotiset yleisavustukset vuoden 2024 valtionavustushauissa. Kaksivuotiset yleisavustukset rahoitetaan valtion yhden vuoden talousarviosta.

Suomen Partiolaiset kannattaa tätä ehdotusta lämpimästi. Avustusten monivuotisuus olisi järjestöissä tehtävän työn jatkuvuuden ja ennakoinnin takia nykyistä järjestelmää parempi vaihtoehto, joka mahdollistaisi pitkäjänteisen toiminnan kehittämisen ja ylivuotiset projektit.

Avustusten monivuotisuus on ehdotuksessa rajattu yleisavustuksiin. Suomen Partiolaiset pitää tärkeänä, että myös erityisavustusten kohdalla mahdollista jatkorahoitusta voisi hakea jo ajoissa ennen edellisen avustuksen päättymistä sellaisissa hankkeissa, joiden kohdalla potentiaali jatkorahoitukseen on. Vain tällaisella ennakoitavuudella voidaan välttää rahoituskauden vaihdoskohdan epätarkoituksenmukaiset haasteet, kuten avustetun toiminnan tilapäinen alasajo tai hanketyöntekijöiden määräaikaisten työsuhteiden katkeaminen. Esimerkki epätarkoituksenmukaisesta rahoituskauden vaihtumisen käytännön toteutuksesta opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla oli nuorisoalan osaamiskeskusten vaihtuminen 2019-2020, jolloin edellisten osaamiskeskusten valtionavustus oli päättynyt ennen kuin uudet osaamiskeskukset oli valittu.

Ehdotus 7: Järjestöt välittävät valtionavustuksia edelleen siirron saajille mahdollisimman yhdenmukaisella tavalla.

Valtionavustusten edelleen välittäminen perustuu tuotonjakoministeriöissä valtionavustuslain uudistamisen yhteydessä laadittavaan tulkintaohjeeseen. Tuotonjakoministeriöiden valtionavustusehdot ja -rajoitukset sekä delegointisopimusmallit yhdenmukaistetaan. Samalla varmistetaan, että siirron saajille edelleen välitettyjen valtionavustusten käyttöä koskeva tieto on avointa ja läpinäkyvää valtionavustustoiminnan uuden toimintamallin mukaisesti.

Kannatamme, että toiminta-avustuksen siirtämiseen olisi yhdenmukainen menettelytapa ja terminologia eri hallinnonaloilla ja eri tilanteissa. Toivomme valtionavustusten ehtoja ja -rajoituksia valmisteltaessa kiinnitettävän huomiota siihen, että kaikki valtionavustukset olisivat siirrettävissä eteenpäin yhdenmukaisilla tavoilla. Esimerkiksi keväällä 2020 OKM:n koronatilanteen vuoksi

myöntämät erityisavustukset järjestöille eivät olleet siirrettävissä piirijärjestöille, vaikka Suomen Partiolaisten normaalisti saama valtionapu on. Kesän 2020 peruuntuneet leirit ja siten tappiot kohdistuivat kaikki piirijärjestöille, joilla ei ollut mahdollisuutta tukea näin ollen saada.

Suomen Partiolaiset on samaa mieltä järjestöjaoston kanssa. Emme kannata valtionavustuksen myöntämistehtävän, eli julkisen hallintotehtävän siirtämistä keskusjärjestölle: Ratkaisu lisäisi järjestöltä vaaditun hallinto- ja raportointityön määrää, sekä tuottaisi julkisen vallan käytön osalta epäselvyyksiä mahdollisissa takaisinperintätilanteissa.

Ehdotus 8: Tuotonjakoministeriöt uudistavat valtionavustusten käsittelyä.

Tuotonjakoministeriöt uudistavat valtionavustusten käsittelyä järjestämällä sen tiimityönä. Taloustarkastuksen tehtävät on myös perusteltua yhdenmukaistaa vastuineen tuotonjakoministeriöissä. Järjestöjen taloutta ja toiminnan tai hankkeen tuloksellisuutta sekä toimintaympäristömuutoksia koskevaa tietoa hyödynnetään entistä laajemmin valtionavustusprosessien eri vaiheissa.

Emme ota kantaa ministeriöiden sisäiseen työnjakoon, mutta pidämme tärkeänä että kaikissa vaihtoehtoisissa organisaatiomalleissa on varmistettu riittävät henkilöstöresurssit sekä ymmärrys järjestöjen toiminnasta ja toimintaympäristön nykytilasta.

3 Valtionavustustoiminnan kehittäminen

Yleiset huomiot Järjestöjä koskevat valtionavustuskäytännöt: Ehdotukset niiden kehittämiseksi ja yhdenmukaistamiseksi -julkaisusta

Suomen Partiolaiset kiittävät järjestöjaostoa erinomaisesta työstä: julkaisu kuvaa hyvin järjestöjen esiin nostamia valtionavustustoiminnan haasteita. Järjestöjaosto on kyennyt aidosti puuttumaan keskeisiksi koettuihin kehityskohtiin. Valmistelun aikana on myös kuultu laajasti järjestökenttää, joka näkyy ryhmän lopputuloksessa.

Valtionavustustoiminnan kehittämistä koskevat yleiset huomiot

On selvää, että eri järjestöillä on erilaiset resurssit ja mahdollisuudet toimia ja hakea avustuksia, joten näemme tärkeänä periaatteena, että toimintamallit ja vaatimukset ovat avoimia, läpinäkyviä ja helposti ymmärrettäviä sekä mahdollisimman yhdenmukaisia. Pidämme tärkeänä, että uudistuksen myötä hallinnollinen työ järjestöissä ei lisääny vaan pikemmin vähenee. Suomen Partiolaiset on käytettävissä pilottijärjestönä uutta järjestelmää kehitettäessä.

Kangasniemi Maija
Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry